ปีที่ 18 ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม 2546
Vol 18 No 1 January-March 2003

พฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลจากประสบการณ์ของผู้ป่วยผู้ใหญ่ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล*

Nurses' Moral Actions Experienced by Hospitalized Adult Patients*

ถนอม จันทกุล** พย.ม.
Thanom Chantagul ** MNS.
อรัญญา เชาวลิต*** Ph.D.
Aranya Chaowalit*** Ph.D.
วันดี สุทธรังษี**** Ph.D.
Wandee Suttharangsee**** Ph.D.
ช่อลดา พันธุเสนา*** คม.
Chorlada Punthusena***M.Ed.

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงบรรยายครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลจากประสบการณ์ของผู้ป่วยผู้ใหญ่ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลเป็นเวลา 3 วันขึ้นไปในแผนกอายุรกรรม ศัลยกรรม และสูติ-นรีเวชกรรมของโรงพยาบาลศูนย์แห่งหนึ่งในภาคใต้ แผนกละ 30 ราย รวม 90 ราย ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ป่วยตามแบบสัมภาษณ์ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาล และความรู้สึกของผู้ป่วยต่อพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากที่สุดร้อยละ 94.4 มีประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลด้านการไม่ทำสิ่งที่ไม่ดี หรือเป็นอันตราย ในลักษณะ *ไม่ทำให้เจ็บปวด/เกิดอันตรายเพิ่มขึ้น* รองลงมา ร้อยละ 90 มีประสบการณ์ด้านการกระทำสิ่งที่ดี และเป็นประโยชน์ในลักษณะ *ดูแลช่วยเหลือเพื่อให้รอดตาย/หายป่วย* ร้อยละ 76.7 มีประสบการณ์ด้านความซื่อสัตย์ในลักษณะ *ให้ความช่วยเหลือ/การพยาบาล*

---

* วิทยานิพนธ์ หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่

** พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
*** รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
**** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตามที่รับปาก ร้อยละ 72.2 มีประสบการณ์ด้านความยุติธรรมในลักษณะ *ดูแลทุกคนอย่างดีโดยไม่มีความแตกต่าง* ร้อยละ 71.1 มีประสบการณ์ด้านการบอกความจริง ในลักษณะ *บอกข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตัว* และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 46.7 มีประสบการณ์ด้านการเคารพความเป็นอิสระในลักษณะ *บอกให้ทราบก่อนทำการพยาบาล* สำหรับความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างต่อพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาล พบว่ากลุ่มตัวอย่างรู้สึกพึงพอใจ ประทับใจ และเชื่อมั่นในตัวพยาบาล

ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพการพยาบาล การจัดการศึกษาพยาบาล และการวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมทางการพยาบาลในอนาคต

คำสำคัญ : พฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาล, หลักจริยธรรม, ผู้ป่วยผู้ใหญ่, ประสบการณ์ของผู้ป่วย, จรรยาบรรณพยาบาล

Abstract

This descriptive research aimed to study nurses' moral actions experienced by hospitalized adult patients. Ninety adult patients admitted to the hospital at least 3 days were recruited to be participants by random sampling from medical, surgical, and obstetric-gynecological wards of a regional hospital and medical center in the south of Thailand. The data were collected by interviewing using open-ended questionnaires of nurses' moral actions and participants' feelings toward the nurses' moral actions. The data were then analyzed through content analysis method, frequency and percentage.

The results revealed that the highest number of participants (94.44%) experienced nurses' moral actions of non-maleficence. Nurses' moral actions of beneficence, fidelity, justice, truth telling, and respect for autonomy were 90%, 76.6%, 72.2%, 71.1%, and 46.6% respectively. The participants' feelings toward nurses' moral actions included gratification to nurses' information (75.5%), gratification to nurses (68.8%), gratification that nurses emphasized justice (61.1%), and trust in the nursing profession and nurses (40%).

The results of this study can be used to improve quality of care, to guide nursing education and future research in nursing ethics.

Key words : Nurses' moral action, Ethical principles, Adult patients, Patient's experiences, Nursing Ethics

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล เนื่องจากวิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับความเจ็บป่วย ความตายของคนในสังคมและการพยาบาลเป็นวิธีการที่ให้แก่มนุษย์ผู้เจ็บป่วย ซึ่งมีความทุกข์ทั้งร่างกายและจิตใจ รวมทั้งความทุกข์อื่น ๆ (สมคิด อิสระวัฒน์, 2537; ศิริพร ตันติพูลวินัย, 2537) เพื่อช่วยเหลือในด้านบรรเทาความเจ็บปวด ทุกข์

ทรมาน การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพและการฟื้นฟูสภาพ ซึ่งต้องอาศัยการเข้าใจคุณค่าของมนุษย์ การเคารพในเกียรติ ศักดิ์ศรี และสิทธิมนุษยชน โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ลัทธิ ศาสนา วรรณะ เพศ วัย ลัทธิการเมือง ฐานะ และสถานภาพบุคคลในสังคม (สิวลี ศิริไล, 2537; อุไร จันทร์เมฆา, 2537) ตลอดจนต้องมีความเมตตากรุณา มีความเห็นอกเห็นใจ เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจและสามารถเป็นที่พึ่งทางใจแก่ผู้อื่นได้ (ลออ หุตางกูร, 2540) ซึ่งลักษณะของพยาบาลดังกล่าวนั้น เป็นจริยธรรมที่สำคัญที่พึงมีอยู่ในจิตใจของพยาบาลทุกคนที่จะส่งผลให้ผู้ป่วยหรือผู้รับบริการได้รับความปลอดภัยและเป็นการบ่งบอกถึงคุณภาพการพยาบาล หรืออาจกล่าวได้ว่าจริยธรรมมีความสำคัญสูงสุดต่อการสร้างและควบคุมคุณภาพการพยาบาล (ลออ หุตางกูร, 2536) เป็นการประกันความมั่นคงของมาตรฐานพฤติกรรม เพราะผู้ที่ประพฤติดีงาม ทำประโยชน์เพื่อสังคม จะได้รับการยกย่องว่ามี จริยธรรม เนื่องจากรู้จักพิจารณาว่าอะไรควรทำ หรือไม่ควรทำอย่างไร เมื่อเผชิญกับสภาพการณ์ที่ต้องตัดสินใจเลือก (พินิจ รัตนกุล, 2537; สิวลี ศิริไล, 2537; สมคิด อิสระวัฒน์, 2537) และการมีจริยธรรมจะช่วยยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น ทำให้พยาบาลใช้ความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ป่วยหรือผู้รับบริการเป็นสำคัญ อีกทั้งยังเป็นข้อบังคับภายในจิตใจ นอกเหนือจากกฎหมายวิชาชีพซึ่งบังคับภายนอก (ภรณี พวงแก้ว, อาภา หวังสุขไพศาส, เรณา พงศ์เรืองพันธ์, และผ่องศรี เกียรติเลิศนภา, 2539) อันจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าของวิชาชีพ

วิชาชีพการพยาบาลมีเป้าหมายให้ผู้ป่วยหรือผู้รับบริการได้รับการพยาบาลที่มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ โดยมีจรรยาบรรณวิชาชีพและคำประกาศสิทธิของผู้ป่วย เป็นแนวทางในการกำหนดพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาล ซึ่งจรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลที่กำหนดโดยสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย (สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย, 2537) มีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรม ที่วีทธ์ และฟราย (Veatch & Fry, 1987) พัฒนามาจากปรัชญาของจอห์น สจ๊วต มิลล์ (John Stuart Mill) และ อิมมานูเอ็ล ค้านท์ (Immanual Kant) ซึ่งหลักจริยธรรมดังกล่าวประกอบด้วยการกระทำสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์ (beneficence) การไม่ทำ สิ่งที่ไม่ดีหรือเป็นอันตราย (non-maleficence) การเคารพความเป็นอิสระ (respect for autonomy) ความยุติธรรม (justice) ความซื่อสัตย์ (fidelity) รวมทั้งการบอกความจริง (veracity)

จากการทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของพยาบาล พบว่า จุฑารัตน์ จุลรอด (2540) ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลตามจรรยาบรรณวิชาชีพที่มีต่อประชาชนของสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้ป่วยใน โรงพยาบาลประสาทสงขลา จำนวน 240 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ป่วยมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบพบว่าผู้ป่วยมีความเห็นต่อพฤติกรรมจริยธรรมด้านการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่และป้องกันภยันตรายอันจะมีผลต่อสุขภาพ

อนามัยของผู้ป่วยอยู่ในระดับดี ด้านการประกอบวิชาชีพด้วยความมีสติตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ด้านการปฏิบัติต่อผู้ป่วยด้วยความเสมอภาคตามสิทธิมนุษยชน และด้านการรักษาความลับของผู้ป่วย อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านละเว้นการปฏิบัติที่มีอคติและใช้อำนาจหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ของตนเองพบว่า อยู่ในระดับไม่ดี ในขณะที่อาภา ยังประดิษฐ์ (2529) ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมจริยธรรม แนวโน้มพฤติกรรมจริย-ธรรม และศักยภาพพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพในกรุงเทพมหานครจำนวน 406 คน พบว่า พฤติกรรมที่พยาบาลเคยปฏิบัติบ่อยที่สุด คือ การปฏิบัติต่อผู้ป่วยหรือญาติด้วยท่าทีที่นุ่มนวลและเต็มใจ และให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วยในการปฏิบัติตนเพื่อให้หายจากโรค หรือไม่ให้เจ็บป่วยรุนแรงขึ้น ส่วนพฤติกรรมที่พยาบาลมีแนวโน้มจะทำมากที่สุดถ้ามีโอกาสคือ ให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วยในการปฏิบัติตนเพื่อให้หายจากโรค หรือไม่ให้การเจ็บป่วยรุนแรงขึ้น สำหรับพฤติกรรมจริยธรรมที่พยาบาลสามารถแสดงให้เป็นที่ประจักษ์แก่ผู้รับบริการได้สูงมาก ได้แก่ (1) การตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงาน (2) ให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วยในการปฏิบัติตนเพื่อให้หายจากโรคหรือไม่ให้การเจ็บป่วยรุนแรงขึ้น (3) ปฏิบัติต่อผู้ป่วยหรือญาติด้วยท่าทีที่นุ่มนวลและเต็มใจ และ (4) อธิบาย ให้ผู้ป่วยเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการพยาบาลก่อนลงมือปฏิบัติ

ส่วนศรีวรรณ มีบุญ (2539) ได้ศึกษาถึงความตระหนักต่อสิทธิผู้ป่วยของพยาบาล และการปฏิบัติการพยาบาลที่เป็นการเคารพสิทธิผู้ป่วย ซึ่งเป็นพฤติกรรมจริยธรรมที่สอดคล้องกับหลักจริยธรรม ในด้านการเคารพความเป็นอิสระ (respect for autonomy) โดยศึกษาจากพยาบาลจำนวน 257 คน ผลการศึกษาพบว่าพยาบาลมีความตระหนักต่อสิทธิผู้ป่วยในระดับสูง นอกจากนี้ยังพบว่าความตระหนักต่อสิทธิผู้ป่วยของพยาบาลมีความสัมพันธ์ทางบวก กับการปฏิบัติการพยาบาลที่เป็นการเคารพสิทธิผู้ป่วย ($p<.001$)

จะเห็นว่า ที่ผ่านมาการศึกษาดังกล่าวยังไม่สามารถสะท้อนให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลจากประสบการณ์ตรงของผู้ป่วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลจากประสบการณ์ของผู้ป่วยผู้ใหญ่ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล โดยให้ผู้ป่วยเล่าถึงสิ่งที่ตนได้รับจากพยาบาล อันจะทำให้ได้คำตอบที่ชัดเจนเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาล รวมทั้งความรู้สึกของผู้ป่วยต่อพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาล ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับการหาแนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของพยาบาล อันจะนำไปสู่ความเชื่อถือ ไว้วางใจในตัวพยาบาลและวิชาชีพการพยาบาล ตลอดจนเป็นการรักษาไว้ซึ่งคุณภาพการพยาบาล ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลจากประสบการณ์ของผู้ป่วยผู้ใหญ่ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล

คำถามการวิจัย

1. พฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลที่ปฏิบัติต่อผู้ป่วยในด้านการกระทำสิ่งที่ดีและเป็น

ประโยชน์ การไม่ทำสิ่งที่ไม่ดีหรือเป็นอันตราย การเคารพความเป็นอิสระ ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ และการบอกความจริง จากประสบการณ์ของผู้ป่วยมีอะไรบ้าง

2. ผู้ป่วยมีความรู้สึกต่อพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือผู้ป่วยผู้ใหญ่ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลศูนย์แห่งหนึ่งในภาคใต้ซึ่งมีขนาด 640 เตียง เลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 90 รายด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจาก ผู้ป่วยที่มีอายุ 15-59 ปี ที่เข้าพักรักษาตัวในแผนกอายุรกรรม ศัลยกรรม และสูตินรีเวช แผนกละ 30 ราย ซึ่งเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลไม่น้อยกว่า 3 วัน และในช่วงที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลต้องมีสติสัมปชัญญะดีไม่น้อยกว่า 3 วัน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้ป่วยต่อพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากหลักจริยธรรมที่วีทธ์ และฟราย (Veatch & Fry, 1987) พัฒนามาจากปรัชญาของค้านท์ (Kant) และ มิลล์ (Mill) โดยแบ่งเป็น 6 ด้าน คือ (1) ด้านการกระทำสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์ (2) ด้านการไม่ทำสิ่งที่ไม่ดีหรือเป็นอันตราย (3) ด้านการเคารพความเป็นอิสระ (4) ด้านความยุติธรรม (5) ด้านความซื่อสัตย์ และ (6) ด้านการบอกความจริง โดยแต่ละด้านประกอบด้วยคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้ป่วยต่อพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาล และความรู้สึกของผู้ป่วยต่อพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาล เครื่องมือได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และนำไปทดลองสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 ราย ก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยแนะนำตัวและสร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วย และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย เมื่อผู้ป่วยมีความพร้อมจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามปลายเปิดตามแนวคำถามในแบบสัมภาษณ์ พร้อมบันทึกเทป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วยวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ

2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ป่วยเกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลในแต่ละด้านนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ตามหลักการของวอลซ์ สตริคแลนด์ และเลนซ์ (Waltz, Strickland, & Lenz, 1991) พร้อมทั้งแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงร้อยละ 62.2 อยู่ในช่วงอายุ 26-36 ปี มากที่สุด คือร้อยละ

34.4 รองลงมาร้อยละ 28.89 อยู่ในช่วงอายุ 15-25 ปี มีสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 72.2 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 83.3 ระดับการศึกษาสูงสุดคือประถมศึกษา ซึ่งมีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 42.2 รองลงมา ร้อยละ 30 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีอาชีพ (งานบ้าน นักเรียน นักศึกษา) มีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 35.5 รองลงมา ร้อยละ 31.1 มีอาชีพ รับจ้าง รายได้เฉลี่ย อยู่ระหว่าง 4,001-6,000 บาท ร้อยละ 23.3 รองลงมาไม่มีรายได้และมีรายได้ 2,000-4,000 บาท มีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 22.2 มีความเพียงพอของรายได้ร้อยละ 64.4 เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลเป็นครั้งแรกร้อยละ 57.7 และส่วนใหญ่ร้อยละ 65.5 นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาลครั้งนี้ เป็นเวลา 3 - 5 วัน

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลจากประสบการณ์ของผู้ป่วย

ตาราง 1 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลด้านต่าง ๆ

พฤติกรรมจริยธรรม	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการกระทำสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์		
ดูแลช่วยเหลือเพื่อให้รอดตาย/หายป่วย	81	90
พูดจาดี มีหน้าตายิ้มแย้ม	43	47.8
เอาใจใส่ถามไถ่อาการ	34	37.8
ช่วยเหลือทันทีที่มีปัญหา	34	37.8
ด้านการไม่ทำสิ่งที่ไม่ดีหรือเป็นอันตราย		
ไม่ทำให้เจ็บปวด/อันตรายเพิ่มขึ้น	85	94.4
ด้านการเคารพความเป็นอิสระ		
บอกให้ทราบก่อนทำการพยาบาล	42	46.7
ถามถึงความต้องการมีส่วนร่วม	27	30.0
ด้านความยุติธรรม		
ดูแลผู้ป่วยทุกคนอย่างดีโดยไม่มีความแตกต่าง	65	72.2
ดูแลตามความมาก-น้อยของอาการ	34	37.8
ด้านความซื่อสัตย์		
ให้การช่วยเหลือ/การพยาบาลตามที่รับปาก	69	76.7
ปกปิดความลับของผู้ป่วยไม่ให้ใครรู้	40	44.4
ด้านการบอกความจริง		
บอกข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตัว	64	71.1
บอกโดยใช้ภาษาง่าย ๆ	63	70.0
บอกพร้อมอธิบายเหตุผล/ทำให้ดู	34	37.8

2.1 ด้านการกระทำสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 90 มีประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมของพยาบาลในด้านนี้ ในลักษณะ *ดูแลช่วยเหลือเพื่อให้รอดตาย/หายป่วย* ดังคำบอกเล่าที่ว่า

"ตอนที่มาโรงพยาบาล หมัะไม่รู้สึกตัว ใจสั่นแขนขาข้างซ้ายไม่มีแรงเลย ยกไม่ได้ หมัะนึกถึงตายเพราะไม่เคยเป็นแบบนี้ พอถึงโรงพยาบาล พยาบาลให้ยากิน ฉีดยาให้ ให้น้ำเกลือ วัดไข้ วัดความดันอยู่ตลอด ทำให้หมัะรอดตาย นี่ถ้าอยู่ที่บ้านมีหวังทรุดลงๆ มาโรงพยาบาล พยาบาลได้ช่วยนอนคืนหนึ่ง แขนขาที่ยกไม่ได้ก็ยกได้ มันสบายขึ้นๆจนตอนนี้หมัะสบายดีแล้ว พูดได้ เดินได้เหมือนเดิม พรุ่งนี้หมอจะให้กลับบ้านแล้ว หมัะดีใจ ปลื้มใจมากที่พยาบาลเขาช่วย ดูแล ให้หาย ให้ รอดตาย" (ผู้ป่วยรายที่ 11)

กลุ่มตัวอย่าง 47.7 ได้อธิบายถึงประสบการณ์ที่ได้รับเกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลในลักษณะ *พูดจาดี มีหน้าตายิ้มแย้ม* คำบอกเล่าที่ว่า

"การพูดจาของพยาบาลเดี๋ยวนี้ เปลี่ยนจาก 10 ปีที่แล้วมาก แต่ก่อนผมให้ 1/10 คะแนน แต่เดี๋ยวนี้ ผมให้ 10 คะแนนเต็ม เขาพูดจาดีมีค่ะ ขา ผมว่าการที่พยาบาลพูดจาดี ทำให้คนไข้สบายใจ พอสบายใจ อาการก็ดีขึ้น แน่นอน ...หน้าตาก็ยิ้มแย้ม ไม่บึ้งตึง คนไข้เห็นแล้วก็สบายใจ" (ผู้ป่วยรายที่ 26)

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 37.7 เท่ากันได้อธิบายถึงประสบการณ์ที่ได้รับเกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลในลักษณะ *เอาใจใส่ถามไถ่อาการ* และ *ช่วยเหลือทันทีที่มีปัญหา* ดังตัวอย่างคำบอกเล่าที่ว่า

"พยาบาลเกือบทุกคนเลย เวลาเขาเดินผ่านเตียงป้า เขาจะยิ้มกับป้า เรียกชื่อป้า และถามว่าป้าเป็นไงบ้าง กินข้าวแล้วยัง เจ็บแผลอีกไหม ถ้าเป็นตอนเช้าก็จะถามว่า เมื่อคืนนอนหลับไหม หรือเวลาทำแผลก็จะถามว่า เจ็บไหม เจ็บก็บอกนะ จะได้ให้ยาแก้ปวด ป้ารู้สึกชื่นใจ อบอุ่นใจ เหมือนเขาเป็นลูกหลาน" (ผู้ป่วยรายที่ 14)

2.2 ด้านการไม่ทำสิ่งที่ไม่ดีหรือเป็นอันตราย กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 94.4 มีประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมของพยาบาลในด้านนี้ ในลักษณะ *ไม่ทำให้เจ็บปวด/เกิดอันตรายเพิ่มขึ้น* ดังคำบอกเล่าที่ว่า

"แผลของพี่ใหม่ๆทำค่อนข้างลำบาก เพราะแผลใหญ่มากและพี่ก็ยกขาเองไม่ได้เพราะกระดูกหัก เวลาทำแผลพี่พยาบาลเขาจะช่วยกัน 2 คน คนหนึ่งยกและประคองขาไว้ เขาจะค่อยๆ ยก อีกคนก็ทำแผล เวลาเช็ดแผล พันแผล เขาจะทำเบาๆ ค่อยๆ เช็ด ค่อยๆ พัน พี่ พอใจมากที่เขาไม่ทำให้พี่เจ็บมากขึ้น เพราะว่าอยู่เฉยๆ ไม่ทำอะไรมันก็เจ็บอยู่แล้ว" (ผู้ป่วยรายที่ 39)

2.3 ด้านการเคารพความเป็นอิสระ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 46.7 มีประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรมที่พยาบาล *บอกให้ทราบก่อนทำการพยาบาล* และร้อยละ 30 เล่าว่าพยาบาล *ถามถึงความต้องการมีส่วนร่วม* ดังตัวอย่างคำบอกเล่าที่ว่า

"เวลาพยาบาลจะให้น้ำเกลือ ฉีดยา หรือว่าทำแผล เขาจะบอกผมก่อน เขาจะบอกผมว่าน้อง... เดี๋ยวจะให้น้ำเกลือนะ เดี๋ยวจะฉีดยา เดี๋ยวจะ

ทำแผล ผมว่าดีนะ ทำให้ผมได้รู้ตัวว่าเดี๋ยวเขาจะทำอะไรให้ผม ทำให้ผมได้เตรียมตัวเตรียมใจ" (ผู้ป่วยรายที่ 2)

"เวลาอบแผลฝีเย็บให้ พยาบาลบางคนจะถามว่า ระยะแค่นี้ได้หรือยัง ร้อนไปไหม น้องว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะเราจะได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นได้บอกเขา (พยาบาล) ว่าความร้อนแค่ไหนจึงจะพอดีกับเรา ถ้าเขาไม่ถามและเกิดวางไฟใกล้กับแผลเกินไป เราจะร้อน และเราก็คงต้องทน เพราะเราไม่รู้ว่าสามารถขยับไฟออกไปได้อีก เราก็คงคิดเองว่าเขาจำเป็นต้องวางไฟใกล้ๆ ให้ร้อนมากๆ" (ผู้ป่วยรายที่ 16)

2.4 ด้านความยุติธรรม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 72.2 มีประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมที่พยาบาล *ดูแลผู้ป่วยทุกคนอย่างดีโดยไม่มีความแตกต่าง* ดังคำบอกเล่าที่ว่า

"พยาบาลทำให้เหมือนกัน อย่างเวลาที่เขาให้คำแนะนำเรื่องการดูแลลูก การเช็ดตัวให้ลูก หรือเรื่องอะไรก็แล้วแต่ เขาก็แนะนำเหมือนกันหมด เขาจะบอกกับทุกคนแล้วแต่ตอนไหนจะบอกเรื่องอะไร และทำให้เหมือนกันไม่ว่าจะเป็นคนไข้ที่ฝากหรือไม่ฝากพิเศษกับหมอ เขาไม่เลือกว่าใครรวยใครจน คนพุทธ คนอิสลาม...เวลาอาบน้ำให้ลูกตอนเช้าพยาบาลจะมาช่วยอาบน้ำให้ทุกคนเหมือนกัน... คิดว่าเขาทำดีแล้ว" (ผู้ป่วยรายที่ 16)

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 37.8 มีประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมที่พยาบาล *ดูแลตามความมาก-น้อยของอาการ* ดังคำบอกเล่าที่ว่า

"พยาบาลทุกคนเขาดูแลคนไข้ดี คนที่มีอาการหนักเขาจะดูแลมากกว่าคนที่อาการไม่หนัก คนไข้หนักใส่เครื่องช่วยหายใจเขาช่วยตัวเองไม่ได้เลย บางคนก็หอบมาก น้องคิดว่าดีแล้ว มันยุติธรรมสำหรับคนไข้ อย่างน้องตอนนี้ไม่หนัก ไม่หอบไม่เหนื่อย พยาบาลก็มาดูแล เอายามาให้กิน มาวัดไข้ น้องว่าก็ดีแล้ว ถ้ามีปัญหา น้องก็ค่อยบอกเขา" (ผู้ป่วยรายที่ 15)

2.5 ด้านความซื่อสัตย์ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 76.7 มีประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมที่พยาบาล *ให้ความช่วยเหลือ/การพยาบาลตามที่รับปาก* และร้อยละ 44.4 มีประสบการณ์เกี่ยวกับการ *ปกปิดความลับของผู้ป่วยไม่ให้ใครรู้* ดังคำบอกเล่าที่ว่า

"เวลาที่ผมขอยาแก้ปวดกับพยาบาลตอนที่เขาเดินมาใกล้เตียงผม พยาบาลบอกว่าเดี๋ยวเอามาให้ แป๊บเดียวเขาก็เอามาให้เลย" (ผู้ป่วยรายที่ 2)

"น้องเห็นคนไข้เตียงใกล้ๆเขาผอมและเพลียมาก และเขาก็ไอบ่อยๆ น้องถามพยาบาลว่าเขาเป็นอะไร พยาบาลตอบว่า บอกไม่ได้จ้ะ เป็นความลับของคนไข้" (ผู้ป่วยรายที่72)

2.6 ด้านการบอกความจริง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 71.1 ได้อธิบายถึงประสบการณ์ที่พยาบาล *บอกข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตัว* ดังคำบอกเล่าที่ว่า

"พยาบาลสอนให้ออกกำลังกายหลังคลอด สอนให้ขมิบช่องคลอด ทำความสะอาด หัวนม บริหารหน้าท้อง สะเอว บอกว่าแผลฝีเย็บให้ทำความสะอาดด้วยน้ำสบู่ แนะนำว่าถ้าเจ็บแผล แผลบวมมาก หรือกลับไปบ้านแล้ว ถ้าน้ำคาวปลาเป็นเลือดสด ต้องมาพบแพทย์" (ผู้ป่วยรายที่ 71)

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 70 ได้อธิบายถึงประสบการณ์ที่พยาบาลบอกความจริงเกี่ยวกับความเจ็บป่วย ยา และการปฏิบัติตัว ด้วยการ *บอกโดยใช้ภาษาง่ายๆ* เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง ดังคำบอกเล่าที่ว่า

"น้องไม่เข้าใจ เรื่องท้องนอกมดลูก พยาบาลก็บอกให้ฟังว่า เวลาที่ท้องปกติเด็กต้องอยู่ในมดลูก แต่นี่เด็กไปอยู่ที่ปีกมดลูกซึ่งเล็กและแคบมาก ทำให้อยู่ไม่ได้ ทำให้ปวดท้อง และเลือดออกทางช่องคลอด ก็พอเข้าใจที่พยาบาลเขาบอก เพราะเขาไม่ได้พูดศัพท์ของหมอ และเขาก็ใช้ คำพูดง่ายๆ" (ผู้ป่วยรายที่ 38)

ส่วนที่ 3 ความรู้สึกของผู้ป่วยต่อพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาล

การศึกษาครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกของผู้ป่วยต่อพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลในเรื่องความพึงพอใจ ความประทับใจ และความเชื่อ ดังนี้

(1) กลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 50 มีความพึงพอใจในการปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาล โดย ร้อยละ 75.7 *พึงพอใจที่ได้รู้เกี่ยวกับการเจ็บป่วยและการปฏิบัติตัว* ร้อยละ 61.1 *พึงพอใจที่ได้รับความยุติธรรมจากพยาบาล* ร้อยละ 56.7 *พึงพอใจที่พยาบาลให้อิสระในการตัดสินใจ/ให้มีส่วนร่วม* ดังคำบอกเล่าที่ว่า

"พยาบาลบอกว่า แผลฝีเย็บให้ทำความสะอาดด้วยน้ำสบู่ และซับให้แห้งทุกครั้งหลังอุจจาระและปัสสาวะ อย่าปล่อยให้แผลอับชื้น เพราะจะทำให้แผลอักเสบได้ รู้สึกพอใจ เพราะสิ่งนี้มันจำเป็นกับเรา ทำให้เราได้รู้ว่าต้องทำอย่างไร ดูแลแผลแบบไหน จึงจะปลอดภัยกับตัวเรา" (ผู้ป่วยรายที่ 16)

*"เท่าที่น้องเจอ ตอนที่นอนโรงพยาบาล ก็เห็นพยาบาลเขาดูแลเหมือนๆ กัน ทำอะไรให้ก็ทำเหมือนกัน ไม่เลือกว่าใครจน ใครรวย ไม่เหมือนที่เขาลือกันว่าถ้าใครมีเงิน หมอ พยาบาลเขาจะดูแลดีกว่าคนที่ไม่มีเงิน น้องรู้สึกพอใจ และดีใจมากที่พยาบาลเขาให้ความยุติธรรมกับ**คนไข้**"* (ผู้ป่วยรายที่ 35)

*"รู้สึกพอใจที่พยาบาลถามว่าจะเอาออกซิเจนอีกไหม เพราะเหมือนกับเขาให้โอกาสเราคิด ตัดสินใจเองว่าเราจะเอาหรือ**ไม่เอา**"* (ผู้ป่วยรายที่ 50)

(2) กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งรู้สึกประทับใจพยาบาลที่แสดงพฤติกรรมจริยธรรม พบว่าร้อยละ 68.9 *ประทับใจในความห่วงใยและความเมตตา* และร้อยละ 40 *ประทับใจที่พูดจาดี มีหน้าตายิ้มแย้ม* ดังคำบอกเล่าที่ว่า

"ป้ารู้สึกอบอุ่นใจ ประทับใจ พยาบาลเขาให้กำลังใจ เขาบอกป้าว่าอย่าคิดมาก ให้คิดว่าหายอย่างเดียว ป้ารู้สึกว่าเขาเป็นห่วง ...เวลาป้ากินอาหารที่โรงพยาบาลจัดมาให้ไม่ได้ เขาก็เปลี่ยนใหม่ให้ป้า ป้าซึ้งใจ น้ำตาไหลทุกที... เวลาป้าปวดในท้องตอนกลางดึก กลางดื่นเขาก็มาดู เอายาแก้ปวดมาให้กิน บางทีก็ฉีดให้ ป้าว่าเขาเป็นห่วงป้าจริงๆ ป้าประทับใจในตัวพยาบาล ที่เขาเป็นพยาบาลที่ดีสมกับที่เรียนมา" (ผู้ป่วยรายที่ 30)

"พยาบาลบางคนเขาพูดจาดี พูดจาอ่อนหวาน หน้าตาเขาก็ยิ้มแย้ม ฉันชอบ สมเป็นพยาบาล เวลาพูดกับเขารู้สึกสบายใจ ประทับใจในตัวเขา มีปัญหาอะไรก็อยากบอกกับพยาบาลคนนี้" (ผู้ป่วย

รายที่ 52)

(3) กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 20-40 มีความรู้สึกเชื่อมั่นในตัวพยาบาล ร้อยละ 40 *เชื่อถือไว้วางใจที่พยาบาลทำตามที่รับปากและปกปิด ความลับ* ร้อยละ 31.1 *มั่นใจว่าจะได้รับการช่วยเหลือให้ปลอดภัยในทันทีต้องการ* และร้อยละ 22.2 *เชื่อถือที่เป็นคนมีความรู้ ความสามารถ* ดังคำบอกเล่าที่ว่า

"พี่ไม่เคยได้ยินพยาบาลเขาเอาเรื่องส่วนตัวของคนไข้มาพูด พี่ว่าดีแล้วและเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่พยาบาลต้องรักษาความลับ มันเป็นการปกป้องสิทธิของคนไข้ และการที่พยาบาลทำตามที่รับปากกับคนไข้ ทำให้คนไข้สบายใจ และรู้สึกไว้ใจพยาบาลและมั่นใจในสถาบันวิชาชีพพยาบาลมากยิ่งขึ้น" (ผู้ป่วยรายที่ 61)

"เวลาที่ลุงเจ็บหน้าอก พอบอกพยาบาลเขาก็จะมาดูลุงทันที และให้ยาเม็ดเล็ก ๆ มาอมใต้ลิ้นทุกทีไป ทำให้รู้สึกมั่นใจว่า ถ้ามีอาการอะไรผิดปกติเขาจะช่วยลุงได้ทันที และลุงต้องปลอดภัย" (ผู้ป่วยรายที่ 27)

"ตอนที่พยาบาลมาฉีดยา ผมถามเขาว่ายาอะไร เขาบอกว่ายาตัวนี้ ไปทำปฏิกิริยาอะไรในร่างกาย เขาอธิบายว่าขณะที่ผมเจ็บหน้าอก เส้นเลือดที่เลี้ยงหัวใจมันตีบ ยาตัวนี้ไปทำให้ความเข้มข้นของเลือดลดลง ทำให้เลือดไหลโดยไม่ติดขัด และทำให้เลือดที่ติดกรังในหลอดเลือด ที่ส่งไปเลี้ยงหัวใจละลาย เลือดไหลสะดวก อาการเจ็บหน้าอกก็หาย ผมสบายใจที่เขาอธิบายให้ฟัง และรู้สึกว่าเขามีความรู้ ความสามารถจริง ทำให้รู้สึกเชื่อถือเขามากขึ้น" (ผู้ป่วยรายที่ 32)

อภิปรายผล

จากพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลทั้ง 6 ด้าน จะเห็นว่ามีพฤติกรรม 5 ด้านที่พยาบาลแสดงให้เป็นที่ประจักษ์แก่กลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 70 ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมด้านการไม่ทำสิ่งที่ไม่ดีหรือเป็นอันตราย ด้านกระทำสิ่งที่ดี และเป็นประโยชน์ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความยุติธรรม และด้านการบอกความจริง ส่วนด้านการเคารพความเป็นอิสระ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 46 เท่านั้นที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลในด้านนี้ ซึ่งอภิปรายได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากถึงร้อยละ 94.4 มีประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมของพยาบาลในด้านการไม่ทำสิ่งที่ไม่ดีหรือเป็นอันตราย (non-maleficence) โดยการสะท้อนพฤติกรรมของพยาบาลในด้านนี้ว่า พยาบาลไม่ทำให้เกิดความเจ็บปวด/เกิดอันตรายเพิ่มขึ้นซึ่งแสดงให้เห็นว่าพยาบาลให้ความสำคัญของความปวดหรืออันตรายที่จะเกิดกับผู้ป่วย เนื่องจากความปวดหรืออันตรายเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมาน และเป็นผลเสียต่อสุขภาพและชีวิตของผู้ป่วย มนุษย์ทุกคนจึงต้องการหลีกเลี่ยงจากความปวดและอันตราย อีกทั้งเป็นข้อกำหนดในจรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลที่มีต่อประชาชนระบุว่า "พยาบาลพึงป้องกันภยันตรายอันจะมีต่อสุขภาพอนามัยของบุคคล" (สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย, 2537) นอกจากนี้หากผู้ป่วยได้รับอันตรายในขณะเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ถือเป็นความบกพร่องในหน้าที่ของพยาบาล และเป็นความผิดทางกฎหมายได้ ดังนั้นพยาบาลจึงแสดงพฤติกรรมในด้านนี้อย่างชัดเจน

และเป็นที่ประจักษ์แก่กลุ่มตัวอย่างเกือบทุกราย

ในด้านการกระทำสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์ (beneficence) กลุ่มตัวอย่างได้สะท้อนถึงพฤติกรรมของพยาบาลที่คอยดูแลช่วยเหลือผู้ป่วย ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ โดยสะท้อนพฤติกรรมการดูแลช่วยเหลือทางด้านร่างกายออกมาในลักษณะช่วยให้รอดตาย/หายป่วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพยาบาลให้คุณค่าของการมีชีวิต และเป้าหมายของการให้บริการแก่ผู้ป่วยที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลคือ การรักษาพยาบาลให้ผู้ป่วยหายป่วย สำหรับพฤติกรรมของพยาบาลที่แสดงถึงการดูแลทางด้านจิตใจ ได้แก่ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ มีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส และคอยถามอาการ ความเป็นอยู่ของผู้ป่วย อันเป็นลักษณะนิสัยของคนในสังคมไทยที่มักจะยิ้มแย้มแจ่มใส มีอัธยาศัยไมตรีต่อบุคคลทั่วไป ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้ ทำให้เกิด สัมพันธภาพที่ดีต่อผู้ป่วย และแสดงถึงความเอื้ออาทรที่พยาบาลมีต่อผู้ป่วย

ในด้านความซื่อสัตย์ (fidelity) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 76.7 ได้สะท้อนพฤติกรรมของพยาบาลในลักษณะของการรักษาคำมั่นสัญญา (promise keeping) ได้แก่ *"ให้ความช่วยเหลือการพยาบาลตามที่รับปาก"* และส่วนน้อยสะท้อนถึงพฤติกรรมของพยาบาลในลักษณะการปกปิดความลับ (maintaining confidentiality) ของผู้ป่วย ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงการรักษาคำมั่นสัญญานั้น เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับแผนการรักษา และเป็นบทบาทอิสระที่พยาบาลสามารถกระทำได้ ส่วนพฤติกรรมในลักษณะปกปิดความลับ ที่กลุ่มตัวอย่างมองเห็นพฤติกรรมของพยาบาลในด้านนี้น้อย เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการการปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยของตนเองจำนวนน้อย เช่น ผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ซึ่งรับรู้ว่าเป็นโรคที่สังคมรังเกียจ และควรได้รับการปกปิดไว้เป็นความลับ อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมของพยาบาลในด้านการปกปิดความลับก็ยังเป็นที่ประจักษ์แก่กลุ่มตัวอย่าง โดยร้อยละ 44.4 แสดงให้เห็นว่า พยาบาลมีความตระหนักในสิทธิของผู้ป่วยที่จะได้รับการ ปกปิดความลับเกี่ยวกับข้อมูลของตนจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ ซึ่งเป็นผลจากการได้รับการปลูกฝังจากกระบวนการเรียนการสอนในเรื่องจรรยาบรรณวิชาชีพ ที่ระบุไว้ตอนหนึ่งว่า พยาบาล "พึงรักษาเรื่องส่วนตัวของผู้ป่วยไว้เป็นความลับ เว้นแต่ด้วยความยินยอมของผู้นั้น หรือเมื่อต้องปฏิบัติตามกฎหมาย" (สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย, 2537)

ในด้านความยุติธรรมกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 72.2 ได้สะท้อนพฤติกรรมของพยาบาลในด้านนี้ว่า ดูแลผู้ป่วยทุกคนอย่างดีโดยไม่มีความแตกต่าง แม้ว่าผู้ป่วยจะมีความแตกต่างกัน ในด้านฐานะ ศาสนา เพศ วัย โรคที่เจ็บป่วย การมีสิทธิพิเศษต่างๆ ในการรักษาหรืออื่นๆ แต่พยาบาลก็ให้การดูแลอย่างเสมอภาค โดยคำนึงถึงความรุนแรงของอาการเจ็บป่วยของผู้ป่วยเป็นสำคัญ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพยาบาลมีความตระหนักในจรรยาบรรณวิชาชีพ หลักจริยธรรมในการดูแลผู้ป่วย และสิทธิผู้ป่วยที่พึงจะได้รับจากผู้ประกอบ วิชาชีพด้านสุขภาพ รวมทั้งจริยธรรมของสังคมไทย ในด้านความยุติธรรมที่มีความสอดคล้องกันในเนื้อหาโดยรวมนั่นคือ พยาบาลพึงปฏิบัติต่อผู้ป่วยด้วยความยุติธรรม

ไม่มีความลำเอียง มีความเสมอภาคตามสิทธิมนุษยชน โดยไม่คำนึงถึง เชื้อชาติ ศาสนา สถานภาพของบุคคล และลักษณะความเจ็บป่วย (สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย, 2537; Veatch & Fry, 1987)

ในด้านการบอกความจริง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 71.1 สะท้อนถึงพฤติกรรมของพยาบาลในลักษณะ บอกข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตัว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพยาบาลให้คุณค่าของการดูแลตนเองของผู้ป่วย และเป็นบทบาทอิสระที่พยาบาลจะกระทำเมื่อไรก็ได้ และร้อยละ 70 สะท้อนพฤติกรรมของพยาบาลเกี่ยวกับวิธีการบอกความจริง ในลักษณะบอกโดยใช้ภาษาง่าย ๆ ทั้งนี้เนื่องจากพยาบาลให้ความสำคัญในเรื่องการใช้ภาษาและความแตกต่างของบุคคลโดยทั่วไป ซึ่งไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องโรค และการพยาบาล รวมทั้งคำที่มีความหมายเฉพาะในทางการแพทย์

ในด้านการเคารพความเป็นอิสระ กลุ่มตัวอย่างส่วนน้อยเพียงร้อยละ 46.7 ที่สะท้อนถึงพฤติกรรมของพยาบาลในด้านนี้ โดยสะท้อนออกมาในลักษณะ บอกให้ทราบก่อนทำการพยาบาล และร้อยละ 30 เล่าว่าพยาบาลถามถึงความต้องการมีส่วนร่วม ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทการรักษาของบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นประเพณีดั้งเดิมนั้น เป็นรูปแบบของผู้ปกครอง (paternalism) ที่ใช้สิทธิต่าง ๆ ในการตัดสินใจแทนผู้ป่วย ด้วยถือว่าตนทำในสิ่งที่ดีที่สุด และด้วยพันธะหน้าที่ของพยาบาลที่ต้องปกป้องประโยชน์ และต้องทำในสิ่งที่ดีให้ผู้ป่วย (Herrick & Smith, 1989) อย่างไรก็ตามมนุษย์ทุกคนมีคุณค่า (values) และความเชื่อ (beliefs) ที่แตกต่างกัน ดังนั้นแม้ว่าผู้ให้บริการทางสุขภาพจะกระทำต่อผู้ป่วยด้วยความปรารถนาดี แต่ก็มักจะกระทำตามคุณค่าและความเชื่อของตนเอง จึงมักพบว่าขัดแย้งกับคุณค่าและความเชื่อ (values conflicts) ของผู้ป่วยและครอบครัว (Fry, 1994) ด้วยเหตุนี้จึงพบว่าการศึกษาครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างน้อยกว่าร้อยละ 50 ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลในด้านการเคารพความเป็นอิสระ

สำหรับความรู้สึกต่อพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาล กลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 55 มีความรู้สึกพึงพอใจในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ พึงพอใจที่ได้รู้เกี่ยวกับการเจ็บป่วยและการปฏิบัติตัว พึงพอใจที่ได้รับความยุติธรรมจากพยาบาล พึงพอใจที่พยาบาลให้อิสระในการตัดสินใจ/ให้มีส่วนร่วม และรู้สึกประทับใจในตัวพยาบาลที่ดูแลผู้ป่วยด้วยความห่วงใยและมีเมตตา ซึ่งจะเห็นว่าเป็นความรู้สึกด้านบวกต่อพฤติกรรมของพยาบาลที่ให้การดูแลด้านจิตสังคม สะท้อนให้เห็นว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญของการดูแลด้านจิตสังคมมาก อีกทั้งพฤติกรรมดังกล่าวยังแสดงถึงการให้ความสำคัญกับผู้ป่วย จึงก่อให้เกิดความรู้สึกที่ได้รับการยอมรับ ได้รับความรัก และเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือสังคม รู้สึกมีศักดิ์ศรี มีคุณค่าและประจักษ์ในคุณค่าของตน ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล การศึกษาพยาบาล และการวิจัยทางการพยาบาลดังนี้

1. ผู้บริหารทางการพยาบาลสามารถใช้พฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลเป็นแนวทางในการ พัฒนาพฤติกรรมบริการพยาบาล ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการพยาบาล

2. นักการศึกษาพยาบาล สามารถใช้ข้อมูลเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลโดยโดยสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย

3. นักวิจัยทางการพยาบาล สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือประเมินพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาล ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

จุฑารัตน์ จุลรอด. (2546). **ความคิดเห็นของผู้ป่วยในโรงพยาบาลประสาทสงขลาที่มีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาล ตามจรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาล.** ปริญญานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

พินิจ รัตนกุล. (2537). จริยศาสตร์การพยาบาล. **สารสภาการพยาบาล, 4.** 25-35.

ภรณี พวงแก้ว, อาภา หวังสุขไพศาล, เรณา พงศ์เรืองพันธ์, และผ่องศรี เกียรติเลิศนภา. (2539). **รายงานวิจัยเรื่องการใช้เหตุผลทางจริยธรรมของนิสิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 3,** 52-62.

ลออ หุตางกูร. (2536). จริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการพยาบาล. **วารสารสภาพยาบาลจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 5,** 1-10.

ลออ หุตางกูร. (2540). พลังวิชาชีพทางคุณธรรม จริยธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพการพยาบาล. **วารสารสมาคมศิษย์เก่าพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข, 8,** 43-53.

ศิริพร ตันติพูลวินัย. (2537). การสร้างรูปแบบจริยธรรมในองค์กรวิชาชีพ. **สารสภาการพยาบาล, 9,** 47-48.

ศรีวรรณ มีบุญ. (2539). **ศึกษาความตระหนักต่อสิทธิผู้ป่วยของพยาบาลการปฏิบัติการพยาบาลที่เป็นการเคารพสิทธิผู้ป่วยและการรับรู้ของผู้ป่วยต่อปฏิบัติการพยาบาล.** วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหิดล, กรุงเทพฯ.

สมคิด อิสระวัฒน์. (2537). กลวิธีการพัฒนาจริยธรรมสำหรับวิชาชีพการพยาบาล. **สารสภาการพยาบาล, 9,** 41-46.

สิวลี ศิริไล. (2537). จริยธรรมกับงานบริการพยาบาลที่สร้างความประทับใจ. **สารสภาการพยาบาล, 4,** 38-40.

สิวลี ศิริไล. (2537). **จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล.** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด,.

สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย. (2537). จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาล. **สารสภาการพยาบาล, 4,** 24.

อาภา ยังประดิษฐ์. (2529). **การศึกษาพฤติกรรมจริยธรรม แนวโน้มพฤติกรรมตามจริยธรรม และ ศักยภาพพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพในกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.

อุไร จันทร์เมฆา. (2537). จริยธรรมทางการพยาบาลสอนกันได้อย่างไร. **วิทยาสารพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย,19,** 110-115.

Fry, S.T. (1994). **Ethics in nursing practice.** Geneva: ICN.

Herrick, C.A., & Smith, J.E.(1989). Ehtical dilemmas and AIDS: Nursing issues regarding rights and obligations. **Nursing Forum, 24,** 35-46.

Veatch, R.M., & Fry, S.T. (1987). **Case study in nursing ethics.** Philadelphia: J.B. Lippincott.

Waltz, C.F., Strickland, O.L., & Lenz E.R. (1991). **Measurment in nursing research.** (2 nd ed.) Philadelphia: F.A. Davis.